Beleidsplan 2026-2030

Stichting Vrienden Stoomgemaal Halfweg

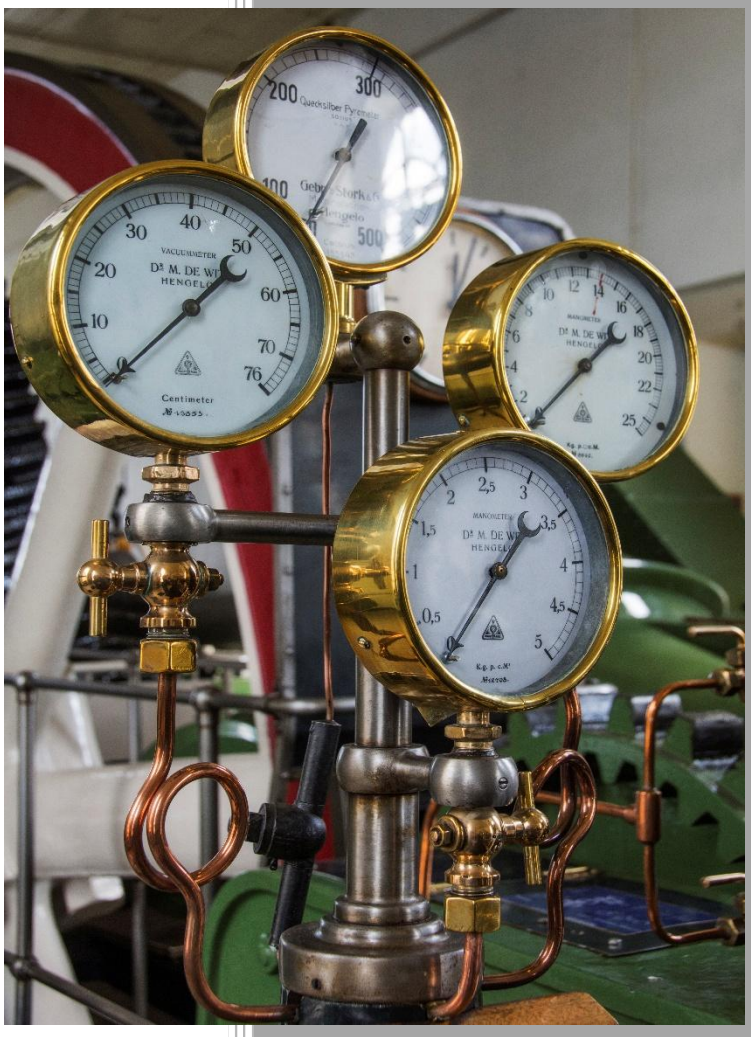

Gevestigd te Haarlemmermeer
Kvk onder nummer 412 224 29
www.stoomgemaalhalfweg.nl

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding en context	3
Inleiding	3
Historische en actuele achtergrond	3
Sterktes, Zwaktes, Kansen en Bedreigingen	4
Missie en Visie	5
Missie	5
Visie voor 2030	5
Kortetermijnvisie	5
• Inleiding	5
• Stoomweekenden	5/6
• Locatieverhuur	6
• Educatie	6
• Communicatie & public Relations/Social media	6
• Alternatieve activiteiten	7
Langetermijnvisie	7
• Inleiding	8
• Restauratie, verduurzaming en openingstijden/stoomdagen	8/9
• Toestand ketelhuis en sanitair	9
• Renovatie en duurzaam maken ketelhuis en sanitair	9
• Openingstijden/stoomdagen	9
Vrijwilligers	10
Vrijwilligers	10
Bestuur	10
Beloningsbeleid	10
Financiën en fondsenwerving	11
Tijdpad	12
Monitoring, Evaluatie, Transparantie en Verantwoording	13

Inleiding & Context

Inleiding

De in deze beleidsnota beschreven activiteiten en onderwerpen spelen zich grotendeels af in en rond het monumentale gebouw waarin het gemaal is gevestigd. De financiering van het onderhoud en de instandhouding van dit bijna 175 jaar oude object in een voortdurend veranderende omgeving vormt voor het bestuur een permanente uitdaging.

Historische en actuele achtergrond

Het Stoomgemaal Halfweg, voorheen bekend als stoomgemaal 'Rijnland' te Halfweg, is het oudste en grootste nog werkende schepradstoomgemaal ter wereld. Het gemaal is gebouwd in 1852 en onderging uitbreidingen in 1888 en 1923. Halfweg vervult de functie van een boezemgemaal: dergelijke installaties transporteren water uit boezems (zoals sloten, plassen, meren en ringvaarten) en voeren dit indirect af naar zee. De schepraderen van het gemaal kunnen per minuut 1.500.000 liter water verplaatsen. Deze gemalen werden alleen ingezet bij overvloedige neerslag; tegenwoordig verloopt deze waterbeheertaak elektrisch en computergestuurd.

Het gemaal bleef tot 1977 in bedrijf. Daarna ontstond het voornemen om het complex te slopen wegens functieverlies ten gevolge van de ingebruikname van een nieuw gemaal in het westelijk havengebied van Amsterdam. Het Hoogheemraadschap Rijnland wilde worden ontlast van het onderhoud, waarbij de verkoop van de stoommachine werd overwogen. Dankzij de inzet van de Stichting Vrienden Stoomgemaal Halfweg is sloop voorkomen en werd het gebouw voor een symbolisch bedrag van Dfl 1,00 overgedragen aan genoemde stichting.

Op initiatief van de toenmalige gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude kwamen op 8 februari 1978 verschillende betrokkenen bijeen. Hieruit volgde de officiële oprichting van de Stichting Vrienden Stoomgemaal Halfweg op 23 mei 1978. Op 24 oktober 1983 verwierf het museum de status van rijksmonument. De Stichting heeft de ANBI status.

Na een ingrijpende restauratie, mede noodzakelijk door achterstallig onderhoud en gerealiseerd voorafgaand aan de heropening, is de stoommachine op 10 juni 1987 officieel opnieuw in gebruik genomen door Z.K.H. Prins Claus. Deze restauratie vergde een investering van ruim Dfl. 1.000.000,00.

Een toegewijde groep, van ongeveer 45 vrijwilligers verzorgt sindsdien het onderhoud van de stoommachine. Het stoomgemaal draait gedurende 16 dagen per jaar onder stoom en is dan ook geopend voor publiek.

Sterktes, Zwaktes, Kansen Bedreigingen

Sterktes Unieke status; Zeldzaam industrieel erfgoed; Werkend gemaal; Originele ketel en stoommachine	**Zwaktes** Beperkte openingstijden; Hoge onderhoudskosten; Kwetsbare techniek; Afhankelijk van vrijwilligers; Beperkte financiële reserves
Publieks- beleving: stoomdagen, educatie, sfeer, goed bereikbaar OV	Beperkt toegankelijk voor mensen met mobiliteitsbeperkingen; Seizoensgebonden; Geen waterstaatkundige functie; Afhankelijk van sponsoren, donaties en entreegelden
Kansen Toenemende interesse industrieel erfgoed; Duurzaamheid en klimaat; Samenwerking met toerisme; Groeiend publiek voor beleving en educatie; Ketelhuis renoveren en duurzaam maken, meer inkomsten genereren	**Bedreigingen** Vergrijzing vrijwilligersbestand; Stijgende onderhouds-, energie- en materiaalkosten; Concurrentie andere erfgoedlocaties; Teruglopende donaties; Strenge regelgeving (milieu en veiligheid); Klimaatverandering die het gebouw/omgeving belasten Bij voorzetten beleid 2020-2025 resteert een blijvend tekort. Sluiting stoomgemaal dreigt

Missie en visie

Missie

Het Stoomgemaal Halfweg wil als industrieel erfgoed behouden worden én beleefbaar zijn, zodat publiek van alle leeftijden kan kennismaken met de historie, techniek en cultuur van stoomgemalen, met bijzondere aandacht voor educatie en beleving, en met respect voor duurzaamheid en authenticiteit. Deze missie draagt bij aan het bewustzijn van de strijd tegen het water bij kinderen en volwassenen.

Visie voor 2030

In 2030 is Stoomgemaal Halfweg uitgegroeid tot een financieel stabiele stichting, waarbij het renoveren en duurzaam maken van het ketelhuis bijdraagt aan een uitbreiding van activiteiten in de ruimste zin van het woord gedurende het hele jaar en de daarbij behorende extra inkomsten.

Het stoomgemaal heeft een actief vrijwilligersnetwerk, een aantrekkelijk educatief programma, bredere toegankelijkheid, en een duurzaam beheer dat het gemaal ook voor toekomstige generaties behoudt. Het gemaal is meermaals per jaar onder stoom te zien, en de technische installaties en gebouwonderdelen zijn in uitstekende staat dankzij planmatig onderhoud.

Kortetermijnvisie

Inleiding

Het streven is om het stoomgemaal operationeel en toegankelijk te houden. De evaluatie van de activiteiten omvat een beknopte terugblik, aangevuld met een zorgvuldige analyse van de sterke en zwakke punten. We identificeren welke processen naar behoren verlopen en waar verdere optimalisatie mogelijk is, evenals de aspecten die voor verbetering vatbaar zijn en welke acties hiervoor noodzakelijk zijn. Hierbij wordt overwogen of voortzetting op de huidige wijze wenselijk is, waar aanpassingen nodig zijn of waar beëindiging overwogen dient te worden.

Stoomweekenden

Het Stoomgemaal is van april tot en met november in het 1e weekend van de maand geopend, waarbij de stoommachine operationeel is. Gedurende monitoring over de afgelopen vier jaar blijkt dat op de zaterdag minder bezoekers komen dan op de zondag. Als er aanvullende activiteiten (dag van het kind, stoomauto, stoombrandspuit, lezingen) worden georganiseerd dan stijgt het aantal bezoekers. Toename van het aantal bezoekers geldt dan zowel op de zaterdag als op de zondag.

Sterk	***Zwak***
Werkende stoommachine uit 1923 Werkende stoommachine beleving voor jong en oud	De kosten (o.a. kolen) zijn ongeveer gelijk aan de opbrengsten uit entreegelden; Aantal bezoekers al jaren stabiel op ca. 1000 bezoekers

Kansen Extra technische rondleidingen Algemene rondleidingen; Activiteiten kinderen; Extra activiteiten (lezingen, exposities); Workshops (mini stoommachines, smeden); Verkoop alcoholhoudende dranken Verkoop merchandise; Wijziging stoomdagen	***Bedreigingen*** Onvoldoende rondleiders; - - - Medewerking vrijwilligers; Ontbreken horeca vergunning; Hoge kosten door inkoop kleine hoeveelheden; Vrijwilligers willen geen verandering in stoomschema

Locatieverhuur

Het stoomgemaal is een aantrekkelijke locatie voor de verhuur ten behoeve van verjaardagen, recepties, bruiloften en zakelijke bijeenkomsten. Ook is het stoomgemaal een officiële trouwlocatie van de gemeente Haarlemmermeer.

Sterk Unieke industriële erfgoed locatie	***Zwak*** Maximaal 100 personen; Locatie voldoet niet aan huidige duurzaamheids normen en is daardoor niet het hele jaar beschikbaar
Kansen Locatie uitnutten met extra activiteiten (teambuilding, workshops, lezingen etc.)	***Bedreigingen*** Ruimte voldoet niet aan eisen (duurzaamheid en toiletvoorzieningen)

Educatie

Jongeren komen steeds minder in aanraking met stoom en industrieel erfgoed. Ook is het van belang dat zij zich bewust worden van het feit dat Nederland grotendeels onder de zeespiegel is gelegen. Erfgoed- en watereducatie verrijkt de kennis van leerlingen in groep zes en hoger en helpt hen inzicht te krijgen in ontwikkelingen.

Sterk Speciaal programma met les en rondleiding op locatie via de Erfgoedbrochure Haarlemmermeer (Boeken via C.)	***Zwak*** Veel aanbod in Haarlemmermeer en locatie in buitengebied. Niet geschikt vanaf november t/m maart
Kansen Meer educatieve programma's aanbieden	***Bedreigingen*** Onvoldoende vrijwilligers

Communicatie & Public Relations/Social Media

Social media spelen een steeds grotere rol als communicatiemiddel. Het stoomgemaal beschikt over een actuele website en is zichtbaar op een eigen Facebookpagina, LinkedIn, Instagram, YouTube en TikTok. Daarnaast ook op een aantal andere websites, zoals die van Het Nationaal Monumentenportaal, Kunst en Cultuur op School (C.) en de toeristische website van de gemeente Haarlemmermeer. Ten behoeve van de vrijwilligers verschijnt er 6 tot 8 maal per jaar een interne nieuwsbrief. De externe nieuwsbrief verschijnt 3 tot 4 maal per jaar.

Sterk Breed actieve multimedia	***Zwak*** Hosting website in gevaar door vertrek medewerkers van 1e uur (Bratpack)
Kansen Nieuwe website maken; Alle video's verzamelen op één platform; Bijzondere locatie om geschiedenis Haarlemmermeer (drooglegging, sluisjes, 1e spoorlijn, suikerfabriek) weer te geven	***Bedreigingen*** Onvoldoende middelen; Video's blijven verspreid; Gebrek aan vrijwilligers voor input, uitvoering en samenwerking Historisch Halfweg

Alternatieve activiteiten

Begin 2025 zijn bijeenkomsten met alle vrijwilligers belegd om ideeën en voornemens van het bestuur te bespreken. Hierbij is gevraagd aan de vrijwilligers om mee te denken en input te leveren.

Sterk Veel nieuwe ideeën om bezoekersaantallen te verhogen	***Zwak*** Uitwerking blijft beperkt
Kansen Tafel met stoommodellen ombouwen tot leerspel; Workshop stoom (machines, boten, walsen, kranen etc.); Uitleg polders en drooghouden; Workshop smederij;	***Bedreigingen*** Geen medewerking vrijwilligers; Onvoldoende medewerking op een niet-stoomdag; Geen watertafel beschikbaar; Onvoldoende initiatief smid en kwetsbaarheid;

Lange termijnvisie

MET HET OOG OP DE TOEKOMST

VISIE > PLAN > UITVOERING

Houtskool

Potlood

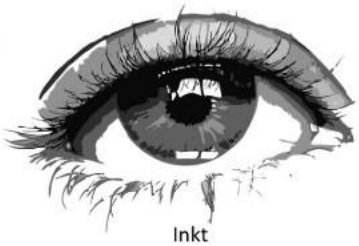

Inkt

Inleiding

Beleidsplannen zijn essentieel voor het voortbestaan van de Stichting Vrienden Stoomgemaal Halfweg. Omdat er met vrijwilligers gewerkt wordt, is een gefaseerde aanpak nodig. De lange termijn richt zich op restauratie, verduurzamen, en openingstijden op basis van evaluaties en voortschrijdend inzicht.

Voor het behoud van de gebouwen en stoommachine als monument zijn voldoende financiën nodig. De stichting kan zelf niet genoeg inkomsten genereren voor een sluitende begroting. Zonder steun van derden is restauratie, verduurzaming niet haalbaar. Jaarlijkse bijdragen van de gemeente Haarlemmermeer en het Hoogheemraadschap Rijnland blijven noodzakelijk.

Samenwerking is voor het bestuur essentieel, met als speerpunt goede relaties met de gemeente Haarlemmermeer, onder meer vanwege subsidievoorwaarden en een wens tot intensivering van educatieve activiteiten. Met de Provincie Noord-Holland vindt overleg plaats over mogelijkheden voor subsidie voor groot onderhoud fase 2, maar tot toekenning kwam het nog niet. Het Hoogheemraadschap van Rijnland onderhoudt sinds 1978 een constructieve relatie met het Stoomgemaal; zij verstrekken jaarlijks subsidie en leveren historische informatie. Dit partnerschap wordt gekoesterd en voortgezet.

Het stoomgemaal is aangesloten bij het Museum Platform Haarlemmermeer, waar musea samenwerken aan projecten en informatie-uitwisseling om de naamsbekendheid te vergroten. Overleg met andere lokale musea en instellingen, zoals Museum Haarlemmermeer De Cruquius en C., bevordert kennisdeling en samenwerking op het gebied van cultuuronderwijs en educatie. C. werkt samen met scholen om cultuureducatie te stimuleren en bereikt jaarlijks duizenden leerlingen in de regio.

Restauratie, verduurzaming en openingstijden/stoomdagen

De renovatie van het stoomgemaal is vanwege financiële redenen opgesplitst in twee fasen. Fase 1 is afgerond. In 2026 worden plannen opgesteld voor de renovatie van het Ketelhuis (fase 2). Dit gebouw vereist een grondige restauratie.

Het is echter niet voldoende om uitsluitend aandacht te besteden aan het onderhoud van het gebouw. Ruim 30 jaar na de vorige onderhoudsbeurt zijn inmiddels het machinegebouw en de verbindingsgang (fase 1) gerestaureerd. Het ketelhuis is dringend aan een renovatie met verduurzaming toe. De financiële middelen daartoe ontbreken. Partijen als rijk, provincie, gemeente, Hoogheemraadschap van Rijnland, stichtingen etc. zouden middels subsidies, donaties verzocht moeten worden daarin bij te dragen.

Toestand ketelhuis en sanitair

Het ketelhuis voldoet totaal niet aan de huidige normen. Het bebouw is nauwelijks en slechts tegen hoge kosten te verwarmen. De oude verwarmingsinstallatie maakt enorm veel kabaal en blaast een onaangename wind door het gebouw. Het gebouw is slecht functioneel in koude periodes, waardoor lucratieve aanvragen voor recepties, feesten, partijen etc. niet gehonoreerd kunnen worden.
Het sanitair (twee toiletten) is gedateerd en beperkt voor grotere gezelschappen.

Renovatie en duurzaam maken ketelhuis en sanitair

Het duurzaam maken van het ketelhuis is een vereiste in deze tijd, teneinde schone energie te implanteren, te benutten en hierop te besparen. Als bijkomende doel kan het ketelhuis vervolgens functioneler worden gebruikt voor recepties, feesten, partijen, vergaderingen etc. over een langere periode van het jaar. Een goed sanitair is hierbij een vereiste. Dit levert extra inkomsten voor het exploiteren van het stoomgemaal op.

Sterk Multifunctioneel duurzaam ketelhuis; Gerenoveerde toiletvoorziening;	***Zwak*** Onvoldoende eigen middelen; -
Kansen Uitnutten ketelhuis met feesten, partijen etc. waardoor meer inkomsten; Sanitair geschikt voor grote groepen	***Bedreigingen*** Beschikbare vrijwilligers; Bij niet renovatie sanitair ongeschikt voor grote groepen;

Openingstijden/stoomdagen

Op basis van evaluaties en voortschrijdend inzicht wordt bezien of er aanpassing van de openingstijden/stoomdagen nodig is. (Van 16 dagen naar 8 dagen). Gedacht kan worden aan 1 stoomzondag en 3 niet stoom-zondagen per maand of 4 maal 2 stoomweekenden per jaar aangevuld met niet-stoomdagen.

Sterk Ruimere openingstijden per jaar; Minder CO2 uitstoot; Verbruik kolen halveert;	***Zwak*** Beschikbare vrijwilligers; Opleidingskansen nieuwe stokers/machinisten
Kansen Zichtbaarder voor publiek; Milieuvriendelijk beleid; Kostenbesparing inkoop kolen;	***Bedreigingen*** Medewerking vrijwilligers

Vrijwilligers

Vrijwilligers
Het stoomgemaal vertrouwt op circa 50 vrijwilligers voor bestuur, onderhoud, organisatie van evenementen en museumactiviteiten. Zij werken belangeloos in verschillende subgroepen: techniek, receptie, educatie/rondleidingen/PR/social media en algemeen onderhoud. Technische vrijwilligers hebben ervaring met (stoom)machines of leren die expertise aan. Vrijwilligers Receptie ontvangen bezoekers, terwijl educatievrijwilligers kennis hebben van de historie van het gemaal. Jaarlijks besteden vrijwilligers zo'n 10.000 tot 12.000 uur aan hun taken.

Vrijwilligers worden minimaal zes keer per jaar via een digitale nieuwsbrief geïnformeerd en hebben een vertegenwoordiging in het bestuur. Doorstroming binnen de groep is gebruikelijk; werving van nieuwe vrijwilligers is een continu proces, dat verder wordt geïntensiveerd. Opleiding en duidelijke procedures zijn blijvend belangrijk. Er zijn handboeken opgesteld, en het bestuur zet zich in om dit uit te breiden naar alle functies binnen het gemaal.

Bestuur
Het huidige bestuur van de Stichting Vrienden Stoomgemaal Halfweg bestaat uit zes leden: Ing. P.G.F. te Beest (voorzitter), Mr. B.J. Huisman (secretaris), G.T.A. van den Boogaard, Ing. G.H.M. Nibbering, G.W.J. Driessen en R.T.N.M. Wever.
M.A.M. de Haan-Knijn is toegevoegd als waarnemend penningmeester. De functie van penningmeester is vacant. Binnen het bestuur zijn specifieke taken verdeeld voor bouwtechnische- en commerciële zaken, communicatie/PR/social media en Evenementen. Het bestuur vergadert minimaal zes keer per jaar over financiële-bouwtechnische- en commerciële zaken, vrijwilligers, planning van stoomdagen en evenementen. Een vertegenwoordiger van de vrijwilligers is aanwezig bij de vergaderingen.

Beloningsbeleid
Het bestuur hanteert sinds de oprichting een streng beloningsbeleid: bestuursleden en vrijwilligers ontvangen geen reguliere beloning. Vrijwilligers kunnen wel een vergoeding krijgen volgens de fiscale regels, tot het maximaal vrijgestelde bedrag per jaar.

Sterk Enthousiast team, goed op elkaar ingespeeld	***Zwak*** Gemiddelde leeftijd hoog; Kennis van stoomtechniek dreigt verloren te gaan
Kansen Werven nieuwe vrijwilligers	***Bedreigingen*** Jongere mensen hebben geen affiniteit met stoomtechniek en te weinig tijd

Financiën en fondsenwerving

De stichting ontvangt jaarlijkse bijdragen van de gemeente Haarlemmermeer en het Hoogheemraadschap Rijnland t.b.v. de exploitatiebegroting. Deze bijdragen zijn van wezenlijk belang met het oog op een sluitende begroting/jaarrekening.
Omdat de stichting zelf te weinig inkomsten (entreegelden en verhuur) heeft om voldoende reserve te kunnen vormen voor de exploitatie, onderhoud en renovatie is het noodzakelijk dat derden (sponsoren, giften en subsidies) een bijdrage leveren.

Gezien de staat van onderhoud van het ketelhuis en het belang om het monument voor de toekomst te behouden, moet voor grote investeringen vermogen worden opgebouwd. De Stichting houdt geen groter vermogen aan dan redelijkerwijs nodig is voor de continuïteit van haar statutaire doelstellingen. De Stichting staat momenteel voor een grote en noodzakelijke opgave om het museumgebouw te renoveren en te verduurzamen. Het opgebouwd vermogen hiertoe is volledig bestemd als een gerichte projectreserve. Dit vermogen is strikt gereserveerd voor de toekomstige renovatiekosten en zal worden aangewend zodra de totale financiering (incl. nog te verwerven subsidies en donaties) rond is.

Sterk Uniek industrieel erfgoed in Haarlemmermeer; Gemeente is trots op het erfgoed	***Zwak*** Gemeente geeft weinig subsidie; Ouderdom gebouw (1852), machinepark, inventaris en sanitair Beperkte expositie/workshop- en vergaderruimte
Kansen Renovatie en verduurzamen ketelhuis/sanitair; Fondsenwerver aanstellen	***Bedreigingen*** Financiële middelen Behoorlijke zoektocht

gemeente Haarlemmermeer

Hoogheemraadschap van Rijnland

Provincie Noord-Holland

Tijdpad

Op grond van dit beleidsplan 2026-2030 is een planning gemaakt.

Planning

2026	Stoomdagen van 2025 handhaven
2026	Verkennen haalbaarheid renovatie/verduurzaming ketelhuis
2026	Opstellen plan verduurzaming en begroting
2026/2027	Subsidies en sponsoren fase 2 zoeken
2027	Evaluatie haalbaarheidsproces renovatie/duurzaam. Indien niet haalbaar, positie stoomgemaal herbezien
2027/2028	Uitvoering fase 2
2027/2030	Aanpassing openingstijden/stoomdagen

Monitoring, Evaluatie, Transparantie en Verantwoording

Om het beleid goed te kunnen volgen moeten processen worden gemonitord en geëvalueerd.

Monitoring, Evaluatie

Wat	**Monitoren**	**Evalueren**
Bezoekersaantallen Inkomsten entreegelden Verkoop horeca/merchandise	Maandelijks Maandelijks Maandelijks	
Inkomsten uit evenementen	Maandelijks	
Exploitatie	Halfjaarlijks	Halfjaarlijks in juli
Algemeen		Jaarlijks in november

Transparantie en verantwoording

Ten behoeve van subsidieverstrekkers, donateurs, gemeente en fondsen wordt een Jaarverslag, jaarrekening en begroting opgesteld.

Publicatie van resultaten en successen geschiedt via website, nieuwsbrieven en social media.